

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Ш. Гендерная психология / Ш. Берн ; пер. з англ. – СПб, 2001. – 456 с.
2. Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій // Рекомендації щодо впровадження ґендерних підходів у систему дошкільної та початкової освіти України (О. Кікінежді, Н. Будій, Г. Жирська, І. Гречин та ін.). – 2010. – Частина 1. – Програма розвитку ПРООН в Україні. – С. 5–75.
3. Говорун Т. В. Гендерна психологія : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
4. Кон И. С. Ребенок и общество : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / И. С. Кон. – М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 336 с.
5. Кравець В. П. Гендерна соціалізація молодших школярів : навч. посібник / В. П. Кравець, Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. – Тернопіль : «Навчальна книга – Богдан», 2011. – 192 с.
6. Луценко О. А. Гендерна абетка для педагогів (методичні рекомендації для вчителів щодо реалізації ґендерної складової в навчально-виховному процесі початкової школи) / О. А. Луценко, Н. М. Павлуценко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 52 с.
7. Матвієнко О. В. Виховання молодших школярів : теорія і технологія / О. В. Матвієнко. – К. : ВД «Стилос», 2006. – 543 с.
8. Титаренко Т. М. Хлопчики та дівчатка: психологічне становлення індивідуальності / Т. М. Титаренко. – К. : Знання, 1989. – № 7. – 48 с.
9. Шульга І. М. Створення здоров'язбережувального середовища у початковій школі : ґендерний дискурс / І. М. Шульга // Гендерні дослідження: прикладні аспекти: [монографія] / В. П. Кравець, Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді [та ін.]; за наук. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – С. 285–292.

Вікторія Ростовська,

кандидатка педагогічних наук

Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

УРАХУВАННЯ ҐЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ В НАВЧАННІ

Людина в процесі своєї життєдіяльності виробляє певний ряд стандартизованих правил поведінки. Ґендерні стереотипи – це сформовані в суспільстві уявлення про виконання тієї чи іншої соціальної ролі чоловіком і жінкою. Виникають труднощі при взаємодії традиційних і нових стереотипів. У сучасному суспільстві чоловік не завжди є основним годувальником і добувачем. Все частіше матеріальне забезпечення сім'ї бере на себе жінка. У зв'язку з цим необхідна корекція системи ґендерної освіти [1]. Одні педагоги бачать мету ґендерного виховання в необхідності повернення та зміцнення традиційних ґендерних якостей для хлопчиків і дівчаток. Інші вважають, що колишні ґендерні стереотипи застаріли, не актуальні для сучасного життя. Сьогодні жінки досягають успіху в сферах діяльності, які традиційно вважалися суто чоловічими: в політиці, автосправі, інформатиці. У свою чергу, чоловіки освоюють торгівлю, секретарську справу, модельний бізнес, які протягом тривалого часу відносилися до жіночих сфер праці.

Фахівці по-різному висловлюються щодо ґендерного підходу в системі освіти. Деякі знаходять позитивні сторони в роздільному навчанні хлопчиків і дівчаток, так як раніше в чоловічих і жіночих гімназіях і ліцеях такий метод позитивно впливав на дисципліну

учнів/учениць, сприяв підвищенню успішності, зосередженості, працездатності і звільняв від статевих стереотипів. Головним аргументом педагогів, психологів і генетиків – прихильників роздільного навчання в школі – є той факт, що в біологічному і психологічному розвитку хлопчики відстають від дівчаток на 1-2 роки, що відбивається на їх успішності [2].

Для вирівнювання можливостей школярів різної статі вченими пропонується створення класів, в яких хлопчики на 1-2 роки старші за дівчаток. Інші впевнені, що позитивних результатів можна досягти і при спільному навчанні дітей різної статі з урахуванням їх особистісних характеристик, яке сприяє ґендерній рівності, вчить їх соціальної гнучкості, освоєнню норм взаємовідносин між статями. Їх основний аргумент: не всі дівчатка від природи акуратні, старанні, посидючі і спокійні, і не всі хлопчики надто активні, неохайні й агресивні. Таким чином, різниця між статями перебільшена суспільством, тому розділяти дітей за статевою ознакою зайве.

В умовах шкільного навчання в силу сформованих в суспільній свідомості традиційних стереотипів хлопчиків асоціюють з образом «справжнього чоловіка». Формування мужності відбувається частіше за подобою вигаданого «соціального міфу» про те, яким повинен бути чоловік. Але цей образ нестійкий і розмитий. Хлопчик в школі обмежений в емоційному прояві. Він не може розплакаться, щоб не порушити норм мужності, у нього виникає страх перед проявом в своїй поведінці «жіночих» якостей, боїться осуду з боку оточуючих, пригнічує почуття, не бажає розділяти емоції інших. Це може привести до розвитку таких рис як байдужість і жорстокість. В силу зайвої рухливості хлопчики в школі отримують більше дисциплінарних зауважень і поганих оцінок, ніж дівчатка. Таким чином, поняття ролі «хорошого учня» і «справжнього чоловіка» суперечать один одному. Школяр не бачить в навчанні місця для прояву чоловічих якостей.

Не так просто відбувається і шкільне становлення жіночої індивідуальності. Дівчатка переконані, що роль жінки в суспільстві не престижна, вторинна, а чоловічі якості є пріоритетними. На їхню думку, «успішна жінка» наділена чоловічими рисами характеру, тому щоб самоствердитися в школі та соціумі, дівчатка часто переймають якості іншої статі. Виходом з ситуації, що склалася, на нашу думку, може бути перегляд методів навчання з урахуванням ґендерних особливостей учнівської молоді. Необхідно формувати педагогічний колектив, що складається з вчителів, які пройшли базову підготовку в галузі ґендерної педагогіки, до викладання залучати більше педагогів-чоловіків. Вони могли б обговорювати з дітьми і підлітками проблеми, що стосуються міжстатевих взаємин, допомагали б забезпечити гармонійний розвиток особистості для її подальшої успішної соціалізації в суспільстві. Зокрема, хлопчикам варто дозволяти частіше рухатися, а якщо дитина поводить

занадто активно, не просто карати її за це зауваженням або двійкою, а пояснювати, чому така поведінка в суспільстві не вітається.

Для формування життєво-важливих позицій і відстоювання своєї точки зору, слід вчити учнівську молодь на прикладах героїв літературних творів давати оцінку їхнім вчинкам і особистісним якостям. Крім того, необхідно прагнути до рівноправності учнів і учениць, протистояти спробам обмеження прав і інтересів як хлопчиків, так і дівчаток [3]. Таким чином, ґендерна педагогіка повинна розвиватися відповідно до змін, що відбуваються в суспільстві. Тільки тоді сучасна школа зможе сформувати в учнівства ґендерні уявлення про рівноцінність статей та їх взаємостосунки у майбутньому приватному і суспільному житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дороніна Т. О. Теоретико-методологічні засади ґендерної освіти та виховання учнівської молоді : монографія / Т. О. Дороніна ; НАПН, Інститут вищої освіти, КДПУ, МОНМС України. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 331 с.
2. Казакова О. Хлопчики плюс/мінус дівчинки: чи є майбутнє у роздільного навчання [Електронний ресурс] / О. Казакова, К. Севостьянова. – Режим доступу : <http://megasite.in.ua/54990-hlopchiki-plyus-minus-divchinki-chi-eh-majbutneh-u-rozdilnogo-navchannya.html>.
3. Кікінежді О. М. Ґендерні стандарти сучасної освіти : збірка рекомендацій / [редакційна рада : О. М. Кікінежді, В. С. Власов, Л. Б. Магдюк, Т. В. Ладиченко]. – К. : Дорадо-друк, 2010. – Частина 1. – 328 с.

Оксана Саліш,

вихователька-методистка

Комунального комбінованого дошкільного
навчального закладу, м. Кривий Ріг

ДІТИ В ІГРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ГРУПИ: ҐЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Актуальність впровадження ґендерного підходу в освіту (зокрема дошкільну) сьогодні, здається, не викликає заперечень, оскільки має свою правову основу (Конституція України; Закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», «Про дошкільну освіту», наказ МОН України «Про впровадження принципів ґендерної рівності в освіту» №839 від 10.09.2009 р.). Втім, попри наявність нормативної бази, практична діяльність переконує у ригідності багатьох компонентів освітньої системи щодо застарілих підходів, які ігнорують необхідність переосмислення всієї системи освіти та виховання, у тому числі – і у дитячому садочку.

Головними завданнями перебування дитини у дитячому садку традиційно вважають соціальну адаптацію дитини, зміцнення її здоров'я та підготовку до школи. У сьогоденних умовах, які позначені зміною ґендерної суспільної парадигми, природно повинні відбутися зміни і у дошкільному закладі. Значну увагу цій проблематиці приділили у своїх